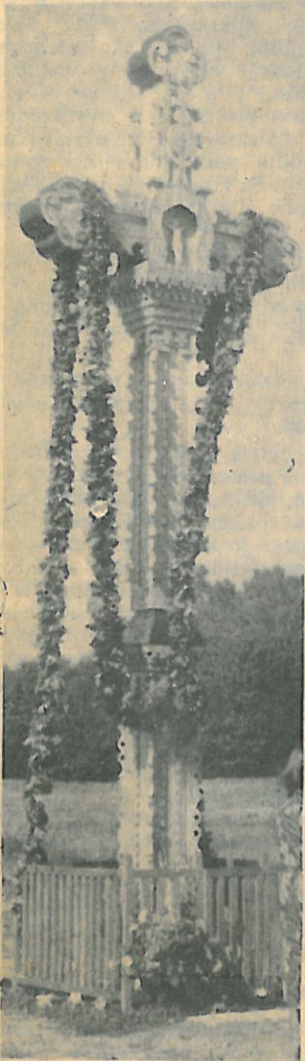

AUKŠTAITIS

Lietuvos SAJŪDŽIO Utenos rajono tarybos leidinys

1990 m. lapkričio 23 d. Nr. 7 (17)

Kaina 20 kp

Lietuva — Kryžių kraštas

Pakryžiečiai ilgus metus puoselėjo mintį — atstatyti seniau kaimė stovėjusį kryžių, kur po darbų susirinkdavo žmonės, ieškodami širdies atgaivos. Įprasminti šį gražų sumanymą ėmėsi Jonas Mecelica ir Medardas Rūkštelė. Pakryžės kaimo gyventojus lėšomis rėmė ir aplinkinių kaimų — Bernotiškio, Duobių, Narvydžių — žmonės.

Kryžių išdrožė uteniškis tautodailininkas Pranas Kazūnas, pašventino Daugailių bažnyčios klebonas Petras Baltuška.

Dabar Pakryžės ir kitų aplinkinių kaimų gyventojai džiaugiasi, jog turėsia vietą, kampeį nusiraminti, pagarbai, atgaltai...

Valdo Vijekio nuotraukose: (viršuje) Pakryžės kaimo kryžiaus šventinimo iškilmė; kairėje — ažuolų vainikai ant kryžiaus — žmonių pagarbos simbolis.

Kur ieškosime kaltų?

Nusprendėme būti laisvi. Tą pasakėme pasauliui ir sau. Laisvasis pasaulis mus suprato? O mes? Ar supratome patys, ko laukėme iš nepriklausomybės atstatymo? Turbūt ne...

Dešimtmečiais pratinami dėkoti tai buvusiai vienintelei partijai už viską, įpratinėti laukti kokio nors kaulo, likusio nuo komunizmo statybos ir pasaulinės „revolucijos“ plėtimo Kuboje, Vietname, Afganistane, Angoloje ir daug kur kitur, mums numes, o mes, kaip alkani šunys, ir dabar laukiame to kaulo, tik jau nebe iš komunistų, o iš tų, kurie pasirašė Kovo 11-osios aktą. Laukiame itališkų batų, lietuviškų pornografinių filmų, prancūziškų kvepalų, japoniškos elektronikos, rusiškos naftos, amerikoniškų mašinų ir vokiškos tvarkos. Laukiame tėvams, seneliams ar proseneliams priklausių žemės, kad tuojau pat galėtumėm pradėti rielis, ją besidalindami.

Žemės reformos įstatymas tuoj bus, kaip ir denacionalizacijos įstatymai. Tada prasidės lemtingi metai kovoje ne tik už Lietuvos nepriklausomybės ekonominį įtvirtinimą, bet ir kiekvieno iš mūsų sau vietos ir turto ieškojimas po pilku Lietuvos dangumi. Palikę kampe dulkančias trispalves vėliavas, kurtomis juosėme Ignalinos atominę, tiesėme Baltijos kelią ar bandėme prlaužti langą į Europą dar nesugriautoje geležinėje uždangoje, pamiršę šimtatūkstantiniuose mitinguose iš visos širdies kartu trauktus tautinės giesmės „Vardan tos Lietuvos vienybė težydi“ žodžius, pulsime vienas kitą, stengdamiesi nustumti silpnesnį, vargingesnį, tylesnį...

Jeigu dėl viso to tarp savęs nesusitarsime, liūdnas rytojus laukia mūsų visų. Ir tų, kurie atgaus savo žemes ir namus, ir tų, kurie niekada jų neturėjo.

Jeigu taip būtų, į švėtimųjų iškankintą Tėvynę ateitų ne tik matininkų, bet ir teisėjų laikai. Tada savo brangiąją Tėvynę alintume jau mes patys.

Duok Dieve, kad taip nebūtų.

Petras GALIAUSKAS

Neniekinkime žemės

Nuo amžių svarbiausias lietuvių verslas buvo žemdirbystė. Žemė lietuvių maitino ir kitas gėrybes davė. Todėl nenuostabu, kad lietuvis žemę pamilo, su kūnu ir siela prie jos prisirišo. Jis ją prakaitu laistė, nuo priešų gynė, už ją galvą guldė ir kraują liejo. Tačiau atėjo laikai, kai lietuviui buvo per prievartą atimtas brangiausias turtas — žemė. Išdraskytos sodybos, išversti medžiai, užarti keliai ir takeliai, kuriais jis vaikščiojo, kurie jam buvo malonūs ir brangūs. Žemdirbiui primetė svetima ir pasaulyje negirdėta sistema — kolektyvizacija. Ne vienas Lietuvos ūkininkas braukė gailią ašarą, atiduodamas savo prakaitu uždirbtą turta ir svetimas rankas. Žemdirbys buvo parklūpdytas. Tačiau jo vilnis ir užsispyrimas suteikė jėgų. Lietuvis negalėjo būti be duonos, todėl ir ieškojo būdų, priemonių ją auginti. Jis žinojo, kad žemė nekaltą. Vaikus, kad jie neregėtų tų baisių, išsiuntė į miestus, o pats liko kovoti su likimu. Nors jam ir nemielia, privertė suarti savo sodybas ir kaip tos kregždės lipdė trobą prie trobos ir taip suėjo į dusinančias gyvenvietes. Primiršo tą širdgėlą ir pradėjo naują jam primestą gyvenimą. Jis prarado savarankiškumą. Jam valdininkai nurodė, kada keltis, kada gulti, ką dirbti, kada sėti ir atėmė teisę į poilsį. Jį sukaustė tvirti komandiniai varžtai, o pats tapo įrankiu ir priverstine darbo jėga. Jo nebeskaitė žmogumi. o darbo jėga. Taip tęsėsi dešimtmečius. Siandien žemdirbys vėl atsidūrė sunkiame apsisprendimo laikotarpyje. Ne vienas dabar galvoja, nuo ko pradėti. Jau ir amžius nebe tas, kad ką galima būtų sukurti, pakeisti. Ir taip jis laukia ir pats nežino ko. Iš tribunų žemdirbį įvairiai orientuoja, už jį kalba vienokie ar kitokie valdininkai. Vieni siūlo žemės 2—3, o kiti su didžiausiu miršiu stengiasi jos neduoti ir propaguoja jos neimti. Atsiranda ūkių, kurie apsiima už žemę patys mokesčius apsimokėti, nes tai bus jo ir jį žemę turės teisė. Jei ūkiai turi pinigų, tegul žemdirbiui padidina atlyginimus arba suteikia kitas lengvatas.

Nepritariu tokiai įvairiai rajono ūkių sa-

vivalei. Rajone turėtų būti vieninga žemės skyrimo ir jos apmokestinimo sistema, nes kitais atvejais pasipils daug priekaištų. Žemę reikia branginti, o ne niekinti. Jei mes ir toliau elgsimės su žeme taip, kaip dabar, ji tikrai mums nedovanos. Kolūkinė sistema nepasitvirtinusi atgyveno savo amžių ir ją reformuoti būtina, tačiau neapgaunkime žemdirbių, leiskime jiems dabar jau patiems galvoti apie savo tolimesnį gyvenimą. Nes iki šiol jis dar negalvojo.

Siuolaikiniam žemdirbiui labai sunku, nes jis randašį gyvenvietėje ir jam savarankiškai ūkininkauti neįmanoma, tačiau reikia padėti rasti tokį kelią, kuriuo eidamas, jis būtų tikras šeimininkas. Žmogus — tai individualistas, tačiau negali apsieiti be visuomenės, kolektyvo. Mano nuomone, tik darbas ir už jį gaunamas atlygis išgelbės žmones nuo suirutės. Siuo metu atsirado būdų gyventi lengvai, gauti pinigų velniui, neįdedant darbo, o toks gyvenimo būdas pražūtingas. Pinigai turi būti uždirbti, už darbą pilnai atlyginti. Žmogus irgi turi už viską užmokėti, tuo pačiu ir už žemę, nes tik tada ji įgaus savo vertę ir nebus niekieno. Lietuvos kaimo žmogus darbštus ir sumanus, jis sugebės išieiti ir iš dabartinės krizės, tačiau nereikia jam į galvą kimšti įvairių nuomonių, kurios daugiausia asmeninio pobūdžio. Kas bijo prarasti valdžią, tas orientuoja vienai, kas nori lengvai gauti rublį — orientuoja dar kitaip, tretis nori prasistumdyti, lengvai dirbdami už kitų nugaros, dar kitaip orientuoja. Todėl žemdirbiui būtina kuo skubiau žinoti įstatymus, o jis pats sugebės toliau elgtis.

Įsiklausykime į vieno žinomo rašytojo žodžius: „Mūsų laikai blaškėsi beprasmybėse, kaip suklupeš arklis pakinktuose. Visos tos sunkios problemos, su kuriomis jie susidūrė, stengiamasi spręsti išorinėmis ir vis naujomis organizacinėmis priemonėmis. Deja, velniui. Arklis vėl gali atsistoti ant kojų, kai jis iškinkomas ir, paėmus už apynasrio, paskatinamas keltis“.

Stasys PUODZIUKAS

Kuktiškių kolūkio vyr. agronomas

Darbininke, kur mes pasuksime?

Siandien, kada sprendžiama profsąjungų likimas, senoji profsąjungų nomenklatura vis dar įsivaizduoja save ginančią darbininkų interesus ir bando visokiais metodais save pateisinti. O kaip yra iš tiesų? Pabandykime panagrinti tą opią problemą, susidariusią tarp Utenos darbininkijos.

Gerai žinome, kad viskas, kas sukurta ir pagaminta įvairiose Lietuvos įmonėse ir organizacijose, yra Lietuvos gyventojų turtas. Tuo tarpu jis buvo tų, kurie stovėjo prie valdžios vairo. Ne atsitiktinai dalis jų ir siandien bando pretenduoti į parduodamas įmones ir aukcionus.

Turtas turi atitekti tiems, kas jį pagamino ir sukūrė. Jis turi būti parduotas investicinių čekių arba akcijų pagalba kiekvienam Lietuvos gyventojui, atsižvelgiant į darbinį indėlį.

Siuo metu senoji administracija kuria stebėtojų

komisijas, į kurias įeis dauguma administracijos darbuotojų ir stengsis, kad į šią tarybą patektų mažiau darbininkų atstovų. Siandien reikia būti suinteresuotiems apginti savo interesus, kad įteiktume jį tą vadinamąją stebėtojų tarybą ne mažuma, o dauguma. Tik darbininkų reiklumas, nekaptuliantiška pozicija senosios nomenklatūros atžvilgiu gali mus išgelbėti, kad už mus ir vėl nebūtų sprendžiama ir neatsidurtume žeminančioje būklėje.

Jūs tikriausiai jau žinote, kad Utenoje susikūrė darbininkų sąjunga, kurl kol kas neaktyvi (neseniai susikūrė). Žymesni sąjungos vaisiai bus galimi tik tada, kai didžioji dalis darbininkų susijungs ir galės savo darbą koordinuoti.

Kai kas iš Jūsų gal nežino tikrosios padėties. Dabar profsąjungos aktyvistai tvirtina, kad profsąjungos narys bus apdraustas. Tai

netiesa. Kada bus privatiizuojamos įmonės, o kitos dar liks valstybinėmis, tai kiekvienas darbininkas ar tarnautojas bus apdraustas ne profsąjunga, o pagal 1990 metų rugsėjo 28 d. MT nutarimą Nr. 300 iš socialinio draudimo fondo atskaičiuojant iš dirbančiojo 1% nuo gaunamo atlyginimo. Sis nutarimas pradės galioti nuo 1991 m. sausio 1 dienos.

Vienintelis kelias sprendžiant savas problemas bendrai — tai koordinuojamas darbas. Tik taip mes galėsime deramai atsakyti tiems, kurie bandys varžyti mūsų teises.

Kviečiu darbininkų atstovus, norinčius stoti į darbininkų sąjungą, trečiadieniais 18.30 val. į miesto savivaldybės salę antrajame aukšte, Aušros gatvėje.

Robertas CEPONIS

Darbininkų Sąjungos

įgallotinis

J. Basanavičiaus 90—91

Būkim Lietuvos piliečiai!

Kovo 11-osios aktu atstatyta Lietuvos Valstybė siekia įteisinti ir čia gyvenančių žmonių pilietybę. Žingsnis po žingsnio iriamės prie tikrosios Nepriklausomybės. Tačiau, kaip ir visais perversmų laikais, kai būna daugiau rūpesčių, nepriteklių, nuolat skubėdami gal ir pamirštame susimąstyti apie tai, kaip kiekvienas iš mūsų galime prisidėti prie greitesnio politinių reikalų sprendimo Lietuvoje, priartinti Nepriklausomybės įtvirtinimą. Juk nuo mūsų apsisprendimo — kurią pilietybę — TSRS ar Lietu-

vos Respublikos — renkaimės, dalinai gali priklausyti ir didžiosios politikos sprendimai.

Kaip bebūtų suprantami kai kurių žmonių paburnojimai dėl deficitų, dėl kai kurių įstatymų netobulumo, bet tenka pripažinti, kad sumaterialėje, dvasioje dar silpni uteniškiai, jei kelia klausimą, kokia nauda būsianti iš Lietuvos Respublikos piliečio pažymėjimo (rajone jų išduota tik 230). Pagal šį rodiklį mūsų rajonas lygiuojasi (Nukelta į 4 psl.)

ISTORINĖ ATMINTIS

Vilniaus kalėjimuose

Antano ZVIRONO prisiminimai
(Pradžia Nr. 1 (11))

Dabar jis mane informavo užsienio politikos klausimais. Papisakojęs Austrijos, Čekoslovakijos, Vengrijos vyriausybių sąsata, paskutinius santykius. Palyginti gerai orientuojasi. Ne taip, kaip ruseliai.

Kapit. Syčov sumanė mane pagražinti. Pažadėjo nuskusti barzdą. Ir tikrai, kitą dieną (geg. 9) į kameras atsiumtė man Kulaką, skustuvią ir kerpamąją mašinėlę. Aleksandras mane nukirpo ir nuskuto. Pirmą kartą po suėmimo. Pajaukęs. Ir pasikeitęs, sako, pažinti nesą galima.

Rugpjūčio 20.

Balandžio 25 (1945) ryte kapit. Syčov navedė mane į puošnų kambarį pulk. Rudyko — maskviškio (gal mūsų Narkomo pavaduotojo). Skanūs pusryčiai. Ir „nuoširdus pasikalbėjimas“, apie kurį anksčiau rašiau.

Į gegužės mėn. pabaigą kameroje pasidarė šilta, tvanku. Lange mažas langeliukas kiau-ras, storu vieliniu tinklu uždengtas. Silpnai vėdinasi. Kai grįžti iš tardymo ar pasivaikščiojimo, pajunti, koks neskanus oras, kaip kiaušinių kokiama. Dreĝna. Greit žaliuoja lašiniai. Drungni drabužiai. Mažėja apetitas. Pagerėjo maistas. Duoda daug manų kosės. Nebeįmanoma valgyti. Krinta darbingumas. Silpsta atmintis. Dažnesni darosi galvos skausmai.

Birželio 17 — Adzės vardadienis. Tą dieną į mūsų kameras atveda svečių, naujų gyventojų — tris.

1. Povilas Silas — apie 35 m. vyras. Karininkas, vokiečių metu buvęs prokuroru, pradžioje tarėju teisme. M. Mackevičiaus pavaduotoju ar padėjėju: vienas iš jaunųjų katalikų veikėjų: protingas, moderniškias, sukalbamias.

2. J. Ulozas — Zarasiškių bylos, valstyb. ūkio (apie Dūkštą) buhalteris, buvęs politcininkas, avantiūristas, plepūs.

3. Kaupas — per 40 m. amžiaus, pradž. mok. mokytojas, katalikas, bankininko Kau-po brolis ar pusbrolis, atsidavęs lietuviškam, tautiškam veikimui, sėdėjęs ir 4 metus Kauno kalėjime, iš kurio išlaisvino karas, dabar suimtas Zemaitijoje (pats žemaitis) 1944 m. apie rugpjūčio mėn.: laukia teismo. Sapnų aiškintojas.

Gvėnimias kameroje 40 palyginti ramūs. Į tardymus ne taip dažnai tampo. Tik patys nebe taip jaudinantys buvo. Bet sveikata pradėjo atgal slinkti.

1947 VIII 31

Kamera 37 (23 VI—10 VIII 1945)

Liepos 23 (1945) mūsų penketuką perkėlė į kameras 37. Ilgio kaip rankovė, langais taip pat į Aukų gatvę, tik kiek arčiau Gedimino gatvės.

1947. IX. 01

Penketukas: A. Tuinyla, P. Silas, Kaupas, Ulozas ir aš. Kameroje radom Povilą (va-

dino jį virš „Pavel“ sargas, greit paleistas) ir Stanislavą Jureckį. St. Jureckis — lenkų „Partijų konventi“ Vilniuje veikėjas, atstovavęs liudovcui bei PPS-us be ryškios politinės linijos, buhalteris, per 52 m., nerviškas, priekabus ir nekantrus, laukė teismo; už kokiios savaitės jį išvedė ir po to nebegrįžo.

Sioje kameroje ilgai sėdėta Zigmo Toliušio. S. Jureckio pasakojimu, Z. T. atvežė iš Kauno. Pradžioje jam sunku buvo: be kontakto su saviškiais, be siuntų. Paskui leidė jam sumegzti ryšį su seseria (Rau-piene). Gaudavo tvarkingas siuntas, puikų maistą, turėjo gerą apetitą. Pasitaisė. Gavo knygų skaityti (per seserį). Turėjo pasimatymą su ja. Sužinojo: jo brolis Dzidas T. nuteistas 10 metų, išvežtas į rytus. Dz. Toliušio sėdėta kurį laiką 40 kameroje. Ten radom jo užrašą ant sienos be kita ko: „Baldas ir šaltis — sunkus daiktas“ (ar panašiai).

St. Jureckis apibūdino Z. Toliušį: protingas, inteligentiškas, bet egoistas (maistu su kitais kaip ir nesidalindavęs); demokratiškus pažiūrų, bet poniškas, „buožė“; lietuvis patriotas, bet soviniškas; Vilniaus, Lietuvos—Lenkijos santykių klausimais — nepataisomas soviniškas, imperialistas, visai nesukalbamas. Vis dėlto įdomus žmogus. Visapusiškai išsiprusinęs. Turjis puikią atmintį. Prisimindamas gimnazijos laikus, deklamavęs ilgiausius Puškino poezijos posmus. Daug pasakojęs — gražiai, įdomiai — apie keliones į Vakarų Europos miestus, o jo keliauta beveik kasmet, vasaromis, atostogų metu. Atsargus, baidus. Labai norėjęs iš kalėjimo išeiti. Per paskutinį pasikalbėjimą (balandžio ar gegužės mėn.) su narkomu Gurevičiumi tasai žadėjęs jį paleisti. Daugiau kaip mėnesį laukęs ir neravinęsis. Paleidę birželio vidury.

Neseniai vilniški etapo (rugsj. 3 d.) virš. Gorodeckis pasakojo: Z. Toliušis vėl suimtas (kada?), dabar dirbąs Rusų stovykloje Vilniuje (vienoje iš geriausių stovyklų).

Rugsj. 4.

Jau birželio 25 ar 26 (1945) išvedė į teismą Kaupą. Netrukus iššaukė ir Ulozą. Atsisveikino su mumis Stan. Jureckis pasukom.

Birželio 22 atvedė Praną Kinderį. Tauragiškis, turbūt vokiečių kilmės, frantas, intrigantas, vėliau pradėjęs verstis provokacijomis. Paleistas. Baigęs gimnaziją Tauragėje. Dirba Miško Urėdijoje Zvernyne.

Birž. 27 d. atėjo Juozas Beluglovis. Studentas medicinos. Pirmo kurso. Kelmės kilimo. Stambus vyras, geras, gerų norų. Pats per save mokėjęs. Visur viską dirbęs (pie-ninėje, buhalterijoje). Vargo pelė praeityje. Dabar jau prasimušęs. Siekiąs mokslo, dėl kurio viską pasiryžęs aukoti. Staiga nelauktai suimtas. Jam neaišku esą, kodėl. Labai nori išeiti. Nori gyventi, ne kentėti nežinia už ką. Nelinkęs kitiems šūnybes daryti. Vėliau, sako, paleistas.

Dar kartą apie paslaptinę vairuotoją

Perskaičiau gerb. Juozo Barysos straips-nų „Aukštaitijje“ Nr. 10 „Pokario epizodas“ ir noriu šiek tiek papasakoti apie žmogų, kuris dirbo Utenos saugume vairuotoju ir žuvo 1945 metais. Taip, jisai dirbo, bet ne saugume, o vadaus reikalų valdybos, t. y. NKVD vairuotoju.

Trumpai apie jį: Zabolionis Juozas, gimęs 1915 metais. Nepriklausomos Lietuvos laikais tarnavo aviacijoje — auto kuopoje vyresniuoju puskarininkiu. Po būtinosios tarnybos kariuomenėje dirbo užmiesčio auto-buso vairuotoju. Vokiečių okupacijos me-tais — Zarasų apskrities viršininko vairuo-tojas. Traukiantis vokiečiams į vakarus, per-ėjo dirbti vairuotoju į Utenos priešgaisrinę apsaugą. Tarybų valdžios metais patiko NKVD viršininkui, nes turėjo nuosavą leng-vąjį automobilį, o, be to, ir visos priešgais-rinės mašinos priklausė NKVD. Kurį laiką gyveno tėviškeje, Vyžuonų valsč. Sileikių kaime. Vadinėdavo su savo nuosavu auto-mobiliu, nes žmona ir 4 metų dukrelė gy-veno kaime. Vėliau jisai man pats pasako-jo, kad NKVD viršininkas patarė persikelti su šeima gyventi į Uteną, nes prasidėjo itartinėjimai: „Visus NKVD darbuotojus žu-do, o jo šeimos nekludo“.

Aš esu jo vyriausiasis brolis Vincas. Gy-venu Kaune nuo 1934 metų. Karo metais su juo susitikdavau retokai, 1945-aisiais aš kaip pat buvau suimtas ir nuteistas pagal 58 str. 10 sk.

Štai ką man apie jį papasakojo mano

pusbrolis Mykolas Jakšys, gyvenęs Utenoje, Pakalnės gatvėje. Jisai miręs, bet jo žmo-na dar gyva ir gyvena ten pat.

Tai įvyko 1945 metų liepos 20 dieną. Tą dieną žmonės ėjo iš repeticijos, nes 21-ąją, Lietuvos „pasiprašymo SSSR dieną, reikė-jo šventiškai pažymėti“. Pusbrolis išgirdo šūvius, nes netoli gyveno. Eję iš repetici-jos žmonės pasakojo, kad brolis prašė pa-imti 4 metų dukrytę sakydamas: „Mes su žmona žūstame“. Deja, žmonės paimiti atsisakė ir tuojau pat išgirdo šūvius. Spė-lioją, kad jisai dukrytę nušovė, nes kitos išeities nebuvo. Tuojau pat, apie 18 valan-dą, pradėjo sulti namą. Pasakoja, kad mū-šis vyko iki 23 valandos, vėliau namas bu-vo padegtas. Žmonos ir dukrelės lavonus rado tuojau pat, o jo tiktai antrą ar tre-čią dieną.

Žmoną su dukrele palaidojo Utenos ka-pinėse, tik nežino kurioje vietoje, nes bijo-jo teirautis. Brolių užkasė kažkur laukuose. Kai kurie žmonės žino...

Dar pusbrolis pasakojo, kad jisai labai daug padėjo suimtiesiems, perduodavęs į kalėjimą maistą. Apie ruošiamus areštus arba vežimus perspėdavo, kad pasislėptų. Daug apie jį pasakojo pusbrolis, bet kal-bos ir pasilikė kalbomis.

Brolis turėjo gerą draugą daktarą Kuni-gėlį, tuo metu dirbusį Utenos apskrities gydymoju. Jei jisai dar gyvas, galėtų papasakoti daugiau.

A. Z.

Liepos 5 d. įleido į mūsų kameras kunigą Juozą Bardišauską. Maždaug mano am-žiaus. Panevėžietis ar biržietis. Mokyklos kapelionas. „Pavasarininkų“ veikėjas. Akty-vus katalikas. Praktiškas. Daug kur kape-lionauta. Pastaruosius keletą metų Valki-ninkuose (Vilniaus krašte). Politiškai nai-vus. Kvailai ir naiviai įkliuvo, įsivėlęs į kokios tai nevykėlių grupės organizuojamą „Lietuvos Partizanų Sąjungą“, kuri vietoje (Vilniuje) rengėsi netrukus čiupti į savo rankas vietos valdžią. Energingas, dinamiškas. Nenusėdi, nenustovi vietoje. Skaito tai rusiškai (iš «Егесгроведепне»), tai lenkiš-kai (Chodzko, polsko-angieliski slownik), taip pat, kai kalba, tai muses gaudu, tai vėl ką — visus darbus iš karto nori dirbti.

(Rugsėjo 7). Į tardymus eidamas, visuomet sutana apsivelka. Nesunku jį buvo tar-dyti (iš jo gauti, jį apgauti). Palikau jį kameroje. Dar kartą susitikau spalio pabai-goje. Lukiškėse, kameroje 434: jau po teis-mo, gavęs 10,5 m. Apie jį dar pasakojo Wit. Makowski. Smarkiai jį kankino; buvęs labai skūpus, laikęsis ne taip, kaip pridera kunigui. Išvežtas į siaurę ar į rytus.

Rugsj. 5 d. jėjo jaunas vaikinias — Vy-tautas Trajakauskas: 19 m. amžiaus, par-davė kokias tai moteriškai revolverį (iš Ute-nos), nežinia kuriam tikslui. Laimei gavo 3 metus.

Pačioj birželio pabaigoj įvedė Stanislavą Helmaną. „AK“ (Armija Krajowa) Vilniaus apygardos štabo pareigūnas, bene štabo v-ko pavaduotojas, pulkininkas, per 50 me-tų, gegužės—birž. mėn. nuvežė lėktuvu į Maskvą, taikė prisiūti prie gen. Okolicio bylos, pasėdėjo Butyrkuose 6 savaites, pro-cese nedalyvavo (kaip ir visi iš Vilniaus nugalėtieji lenkai) ir grįžo atgal trauki-niu į Vilnių, į kameras 37. Niekur jo neve-dė, neleido sumegzti kontakto su savo žmo-na. Vargo jis paliejęs, liguistas. Jis buvo bebaigiškas Vilniuje Meno Institutą; jo žmo-na taip pat; vėliau Varšuvoje jis baigė „Wyseca szkola wojskowa“, o žmona — ar-chitektūrą (diplomuoatas architektorius).

Liepos pirmomis dienomis įvedė į mūsų kameras visą mėlynėmis išklotą lenką Borsuką (Wladislawą?); „AK“ karininkas, jau-nas, kilimo nuo Gardino, judrus, nenusimi-nęs dėl mušimo gumine lazda (ne taip jau skauda, sako, galima kentėti), dalyvis by-los gausingos, kurioje buvo ir Janina.

Abu lenkai dažnai ginčydavosi. Sultas, išlaikytas Helman bardavo, net koliodavo Borsuką, išvadindamas jį nerimtu, vaikėzu. Ypač, kai pradėdavo svarstyti būsimosios Lenkijos ūkinis, kultūrinius reikalus. Leng-vabūdis, paviršutiniškas Borsukas lengvai spręsdavo visus rimčiausius klausimus, pa-debesyve skrajodavo. Borsukas kalbėjo kiek rusiškai, suprato kiek lietuviškai. Pastaru-ju metu jo gyventa kur tai apie Dūkštą (užmirštu dabar kitą stotį, už Dūkštą). Helman kilęs „Malopolskoje“ (buv. Lenki-joje), nemoka nei rusiškai, nei lietuviškai (nors Vilniuje visą laiką gyventa nuo 1921

ar 23 metų). Mes su juo kalbamės vokiš-kai arba aš klausiu jį lenkiškai.

Kokiom tik temom kameroje su įvairiais žmonėmis nekalbamės. Viskas atsibosta. Mane įbizona „paskaitas skaityti“. Kame-roje 37 skaičiai: Garso pasaulis, Architek-tūrinė akustika, Sviesos pasaulis, Pasaulio vaizdas, Adomo pasaulis, Nuo paprasto lę-šio ligi elektronų mikroskopo ir kt., viso 8—10 pasikalbėjimų po 1—1,5 valandos. Kalbėjau lietuviškai, vieną kartą vokiškai („Nuo papr. lęšio...“) ir dar kartą — ru-siškai. Rezonansą, priverstinius svyravimus demonstravome (Aleksandriui Tuinylai asis-tuojant): ant siūlų sukabinti muilo gniu-žulai. Sako, įdomu. Prižiūrėtojai pro vilkelį žvilgčiodavo, duris praverdavo, bet jokių pastabų nedarė.

Stan. Helman vokiškai vaidavo Vilniaus miesto architektūros žymybės. Vedžiojo gat-vėmis, sustodamas ties atskirais statiniais, kiemais, kvartalais. Dvi paskaitos, man la-bai įdomios.

Povilas Silas kalbėjo teisės problemomis (Lietuvos valstybės ar nepriklausomybės tęstinumas ar pan.).

Aleksandras Tuinyla referavo žemės klau-simą Lietuvoje. Paskum net per kelis (2 ar 3) kartus vyko diskusijos. Konservatyviš-čiausias pasirodė kun. Bardišauskas, tik konservatyviškumas jo minkštas. Kietai bu-žiškias referentas. Radikalus Povilas Silas Kun. Bardišauskas vadovavo maldoms. Se-madieniais pamokslėliai. Kelios paskaitė religinėmis temomis. Negilus, paviršutiniškas. Su juo daug diskutavo, kartais gan karštai P. Silas, jaunųjų katalikų atstovas, radikalus ūkinę socialinę sritį, jį santy-kyje su valstybe, šalininkas bažnyčią ir re-ligiją kiek galint eliminuoti iš dvasinio ir viešojo gyvenimo, dvasininkams paskirti tik religijos sritį (dvasininkams drausti daly-vauti polit. partijose, net agituoti už ją), su daug kuo sunku buvo sukikti krikdemiš-kam Bardišauskui.

1947 spalio 2.

Visas mėnuo kaip neberašiau. Užėjo su-stingimas, apatija. Ir dabar dar sunkiai prisiverčiu. Reikės pagaliai save nugaltėti. Nepasiduosiu. Tęsiu toliau.

Susisiekią su kaimyninėmis kamermis visą laiką palaikydavo Aleksandras Tuiny-la. Beveik kasdien stuksendavo Morzės ženklų. Aš taip pat išmokau, bet praktiškai neteko eiti telegrafisto pareigų: (seniau buvau mokesės dar kariuomenėje būdamas, bet vėliau — pamiršau). Kameroje 47 kal-bėjomės su A. Jurskiu (pirmąją dieną), pas-kum su lenku karininku (jo pavardė miršau). Kameroje 40 nuolatinis ryšys bu-vo su kamera 41 (inž. Juozapavičius, k. Ma-siliūnas, lenkai) ir net, jai tarpininkaujant, su kamera, kur sėdėjo Alg. Jurskis, dar keli lietuviai (užmiršau pavardes). Zinias, gaudus perdavinėdavom, nuostabiom sensa-cijom maitindavome vieni kitus.

(B. d.)

Tragedija prie pirtelės Ryliškiuose

(Tęsinys)

Liežuvingi, kandūs, bet nepiktai, sąžiningi buvo Ry-liškių kaimo žmonės. Gal būtų taip ir toliau ramia vaga tekėjęs gyvenimas kaime, bet karas sujaukė ir jų gyvenimą. Pirmoji rusų okupacija praėjo nesunkiai, vokiečių — taip pat. Vienas kitas buvo išėję net į savi-saugos dalinius. Prieškari-niu ir okupacijos laikotar-piu didelį kultūrinį darbą atliko čia veikusi pradžios mokykla.

Po antrosios Raudonosios Armijos okupacijos padėtis labai pasikeitė. Į okupantų armiją mobilizuojamieji nė-jo. Visas kaimas prijautė partizanams, todėl visada čia rasdavome prieglaudą. Į aktyvią kovą kaimo gyven-tojai neįsijungė, ginklų, iš-skyrus vieną kitą, neturėjo, visi gyveno namuose, tik šiek tiek pasislapstydami.

Kaimo gale buvo nemažas egllynas, kuriame kai kas varė naminė, o to miško pakraštyje stovėjo pirtelė. Ši pirtelė tapo ryliškių slapstymosi vieta jau nuo 1944 metų rudens. Užsuk-davo čia ir senai, ir jauni.

kortuodavo, politikuodavo, aptardavo kaimo reikalus. Dažni svečiai čia būdavome ir mes, vienam kitam ir pa-gelbėjome, išduodami „pa-jaujintus arba pasendintus“ gimimo metrikus. Keturias-dešimt penktųjų pavasarį apie tą pirtelę jau daug kas šnekėjo visoje apylin-kėje. Visa tai, matyt, sekė negera akis ir vieną šalto-ką pavasario rytmetį tą pirtelę apsupo stribai ir en-kavedistai. Čia buvę vyrai jau ėjo pusryčiauti, gerai dar, kad durys buvo į kai-mo pusę, tai stribai, būda-mi miške, ne visus ir pa-matė. Pamatę pradėjo šau-skyrus vieną kitą, neturėjo, visi gyveno namuose, tik šiek tiek pasislapstydami.

Čiudamiesi pravažiavo visą kaimą. Atvažiavė į Taurag-nus, kaip paprastai, neme-tė kūnus miestelio aikštėje ir paliko keletui dienų paty-čioms. Jei neklustu, žuvu-siųjų pavardės buvo Siau-ryys, Maniūšis ir Zalnierius, o jei suklydau, gal kas ma-ne pataisys, nes praėjo tiek daug laiko ir sunku viską atsiminti. Jų kūnai tada buvo užkasti už Bivainienės tvartelio. Kažin, ar surastų jte ir perkelti į tinkamą vietą?

A. DAUNYS—SRIUBAS

Jaunuoli, nebūk abejingas!

Atkuriant Lietuvos Respubliką, kyla daug probleminių klausimų. Vienas iš jų: ar reikia Lietuvai kariuomenės? Lietuvos žmonės pasisako įvairiai. (Pagal statistinius duomenis dauguma už kariuomenės atkūrimą). O kaip buvo 1918-aisiais?

Iki Nepriklausomybės paskelbimo dauguma lietuvių tarnavo Rusijos imperijos kariuomenėje. Kilus revoliucijai ir vėliau bolševikų perversmui, susidarė palankios sąlygos kurti savą kariuomenę. Tai ir buvo padaryta. Sukurti lietuviški batalionai: Vitebske, Smolenske, Ukrainoje, Sibire ir kitur. Tačiau, bolševikams užgrobus valdžią, jie buvo išformuoti. Tad karai ir karininkai grįžo į Lietuvą išsklaidyti ir stoji į Lietuvos kariuomenę. Tuo tarpu Sibire lietuviški daliniai, bolševikų įsakymu, buvo išformuoti, o jų dalyviai žliaurai kankinami.

Nepalankios sąlygos kurtis kariuomenei buvo ir Lietuvos žemėje. Kraštą valdė vokiečiai ir nenorėjo girdėti apie Lietuvos kariuomenę. Vokiečiai suprato, kad Lietuva yra kaimynystėje, o sukurta kariuomenė būtų dar viena grėsmė. Tačiau ir tokiomis nepalankiomis sąlygomis 1918 metų balandžio mėnesį Vilniuje prasidėjo armijos steigimas.

Vyko organizacinis darbas. Trūko visko: pinigų, ginklų, aprangos, kareivinių ir pačių kareivių. O lapkričio 23 dieną jau išleistas pirmasis įsakymas kariuomenei. Šiuo įsakymu pulkininkas Kubilius paskirtas apsaugos ministerijos viršininku, o pulkininkas Galvydis-Bukauskas įpareigotas steigti pirmąjį lietuvių pėstininkų pulką. Įsakymą pasirašė Apsaugos ministerijos valdytojas profesorius A. Voldemaras. 1918 m. lapkričio 23 d. įsakymas ir žymi (juridškai) Lietuvos kariuomenės steigimo pradžią.

Antrasis Lietuvos Respublikos ministrų kabinetas, kuriam vadovavo M. Sleževičius, paskelbė, kad šaukiami savanoriai ginti Nepriklausomybę.

1919 metų sausio 5–6 dienomis bolševikams užėmus Vilnių, kariuomenės steigimo darbai persikėlė į Kauną. Į kreipimąsi atsiliepė Lietuvos jaunimas. Buvo pažadėta ir paskelbta, kad bežemiai ir mažžemiai, kurie savo noru arba šaukiami stosi į Lietuvos kariuomenę ir ištikimai išstarnausti iki demobilizacijos, įgys pirmenybę prieš kitus žemes gavimus iš valstybės.

Lietuvos jaunimui teko nelengvas uždavinys — apginti Lietuvos Nepriklausomybę. O Lietuva turėjo ir ne vieną priešą. Teko kautis su bolševikais, bermontininkais, lenkais, Lietuvos kariuomenę šią pareigą — Tėvynės gynimą, išlaikė garbingai. Nors ir prarasta žemių, bet Lietuvos Nepriklausomybė buvo apginta.

Šiandieną atgyja įžymios Lietuvos tautos vietos. Neturi likti pamiršti ir savanorių kapai. Deramai pagerbta ir lapkričio 23-ioji. Ji tapo valstybine švente.

Siuo metu organizuojama Lietuvos Respublikos krašto apsauga. Atėjo laikas ir Lietuvos kariuomenės steigimui. **J a u n u o l i .** nebūk abejingas, prašyk savo bočių gražiausias tradicijas. Tai ir bus geriausias Tavo atsakas į jų praliatą kraują už Lietuvos laisvę. Tavo apsisprendimas tarnauti Lietuvai būtų vertas lapkričio 23-iosios vakarą uždegtos žvakutės ir kukilos gėlių puokštės, padėtos prie savanorių kapų.

Vidmantas PIMPE

I vidurinės mokyklos Istorijos mokytojas

Interviu su Lietuvos Respublikos AT deputatu, rašytoju Sauliumi Šalteniu

Siu metų lapkričio 17 dieną miesto savivaldybės salėje įvyko Lietuvos Sąjūdžio Aukštaitijos krašto atstovų suelga. Paprasčiau joje dalyvavusį gerb. Saulių Šaltenį atsakytį į keleto klausimų

Višų pirmiausia norėčiau paklausti Jūsų, kaip sekasi suderinti Aukštaitijos Tarybos deputato ir „Siaurės Atėnų“ laikraščio redaktoriaus pareigas, ar nepavargstate?

Prisipažinsiu, kad miego kartais labai trūksta. Pasiilgau bent poros poilsio dienų. Sunkiai sekasi suderinti, bet ką darysi.

Vakar (lapkričio 16) įvyko Jūsų deputatinis susitikimas su Utenos žmonėmis. Kaip vertintumėte šio susitikimo nuotaikas, kokį įspūdį paliko žmonės?

Mano nuotaikos optimistiškesnės, nes prasideda rimti dalykai. Mes pakilome Nepriklausomybei plazdant trispalvėms vėlavoms, aidint gražiems žodžiams, kurių buvo išsiligusios mūsų ausys, o dabar jau prasideda interesų metas. Interesas turėti žemės, susigrąžinti turtą ir jeigu mes sugebėsime tą reformą atlikti protingai, dorai ir sąžiningai, tai prasidės tas pats tikrasis Nepriklausomybės statymas. Mes turime žiūrėti į žmogaus prigimtį ir ją išnaudoti, jeigu taip galima būtų pasakyti. Žmogus nori dirbti žemę, būti jos savininkas, jis turi jausti, kad Lietuvos Respublika kažką jam duoda. Kol

kas Lietuvos Respublika paliko senąją valdžininkiją, nomenklatūrą, o kažko apčiuopiamo ir nedavė...

Kiek žinau, Jūs dar nepriklausote jokiai parlamento frakcijai, galbūt žadate ateityje...

Ne, aš manau, kad tas partijų ir frakcijų kūrimasis yra gerokai dirbtinis. Kiekvieną mėnesį vyksta naujos partijos arba sąjungos steigimas. Ir man atrodo, kad tai yra didžiulė klaida. Nedraugų dideliu džiaugsmul, Sąjūdį pavyko suskaldyti į partijas, partijėles. Kol kas yra vienintelė partija — komunistų partija ir Sąjūdis, kuris galėjo būti jai atsvara. O dabar jis taip labai gražiai suaižėjęs. Bet aš manau, pavojaus valandą, tikrą pavojaus valandą žmonės pamirš smulkias rietenas, liausis čaižę vienas kitą botagais, supils visas avižas, kurių reikia mūsų Nepriklausomybės Vyčio žirgū pašerti.

Ką galvojate apie Vyriausybės krizę. Ar gali ji vystytis toliau su kokiomis nors pasekmėmis?

Be abejo, tai yra nesulaukomas procesas. Kitokios Vyriausybės mes ir negalėjome iš karto sutverti, yra, matyt, etapinė, perėlaunamoji vy-

(Nukelta į 4 psl.)

I mūsų laikraščio klausimus atsako Lietuvos Respublikos AT deputato A. Miškinio padėjėjas-sekretorius, kandidatas į rajono Tarybos deputatus Pranas MEDEISA.

Jūs esate iškeltas kandidatu į rajono Tarybos deputatus. Kuo padėtumėte rajono žmonėms, jei būsite išrinktas?

Būčiau tik vienas iš trisdešimties rajono deputatų Tarybos narių. Norint įgyvendinti savo pasiūlymus, reikia, kad juos paremtų ne mažesnė pusė Tarybos narių. Savo pasiūlymų vertę mėginu įrodyti sukaupę gyvenimo patirtimi, turimomis žinomis politinio, ekonominio, kultūrinio gyvenimo srityse. Taip pat remstu tuos kitų deputatų pasiūlymus, jeigu jie bus konstruktivūs, padės mums su kuo mažesniais nuostoliais išlipti iš „ekonominės balos“, kurioje šiuo metu esame atsidiūrę.

Kurioje srityje turite sukaupę daugiausia žinių ir patyrimo?

Esu ekonomistas. Ilgai dirbau pramonės ir statybos organizacijoje, esu artimai susipažinęs su žemės ūkiu. Nuolat skaitydama literatūrą, įsigilėjau žinių apie pas mus ir užsienyje vykstančią visuomeninio, politinio, ekonominio gyvenimo raidą.

Kaip Jūs įsivaizduojate mūsų artimiausios ateities ekonomiką?

Labai sudėtingas ir platus klausimas. Mūsų atsikuriantis valstybės ekonomikai didelę reikšmę turės ir politinių įvykių raida. Jeigu mūsų prekyba, ekonominiai ryšiai sėkmingai vystysis su Rytai, tuo atveju ūki, pramonės plėtimą, reorganizavimą turėtume vykdyti viena kryptimi, o siekiant įsitvirtinti Vakarų rinkose, mūsų ūki, pramonę turėtume kitaip tvarkyti. Sunkiausi uždaviniai, kuriuos reikės išspręsti — kaip reorganizuoti žemės ūki ir privatizuoti pramonę. Privatizuojant pramonę, galima būtų pasiremti Lenkijos ir kitų socialistinių šalių patyrimu, nors tų valstybių ekonomika buvo žymiai mažiau integruota į TSRS ekonomiką, mažiau nuo jos priklausoma.

Pirmoje eilėje mes turime atgauti visas mūsų Respublikoje sovietų sąjungai priklausancias įmones, išsivaduoti iš SSSR banko, pasidaryti mūsų geležinkelių, Klaipėdos uosto, laivų šeimininkais, valdyti ir tvarkyti mullų sistemą, mūsų eksportą ir importą.

Kad socializmas priejo liepto galą ir žlunga, įrodinėti nenanka. Baigia nuo jo išsivaduoti Rytų Europos šalys, agoniją išgyvena socialistinė sistema ir pačioje SSSR. Žemės ūki sistema, tokia, kokia yra šiandieną, toliau negalės pasilikti ir mūsų Respublikoje. Vykdyti reorganizaciją ir privatizaciją žemės ūkyje bus labai sunku. Tiek suvalstybinto žemės ūki, pajungio komandinei sistemai, pavyzdžių kitose šalyse nėra. Būtina ieškoti ir surasti būdą, kad kuo mažesniau žemdirbių skaičiui vėl tekty keltis į vienkiemus, apleisti tokiu vargu pastatytas gyvenvietes. Privatizuojant žemės ūki, negalima nuskriausti tų, kurie nuo raudonojo ivano pasitraukė į užsienį, tų, kurie vargo lageriuose, Sibire, ir tų, kurie vargo, pasi-likę kolchozuose.

Jūs sakote, kad mūsų ūki, ekonomiką reikėtų skirtingai tvarkyti, priklausomai nuo to, su kuo vystysime prekybinius ryšius — Rytai ar Vakarus?

Taip, vystant prekybą su Rytai, mūsų gamybą, ekonominius ryšius reikėtų mažiau pertvarkyti. Pats gamybos ir ekonomikos persitvarkymas galėtų ramiau vystytis, mažiau griauant esamą sistemą. Siekiant savo gaminiais įsitvirtinti Vakarų rinkoje, tekty iš pamatų pertvarkyti pramonę ir žemės ūki. Siau atveju be užsienio kreditų ir kapitalo tikrai nebūsimė pajėgūs greitai pasiekti aukštesnį gyvenimo lygį. Tuojau pat reikia moderniais, našiais įrengimais aprūpinti ir rekonstruoti mūsų pramonės įmones. Kad neatsirastų daugelio bedarbių, reikia vystyti didelio darbininkų skaičiaus reikalau-

jančias įmones. Tai elektronikos, televizorių ir kitos sudėtingos technikos gamyba. Žemės ūkyje reikėtų mažinti maisto produktų gamybą, plėsti linų auginimą ir pramonę. Linų gaminiai užsienio rinkoje visuomet turėjo gerą paklausą ir kainą. Prie neužterštų ežerų turėtume steigti turistines bazes, poilsio kompleksus, į kuriuos vasarą ir žiemą atvažiuotų turistai iš užsienio, atveždami mums reikalingą valiutą. Mūsų turtingus žvėrimis miškus turėtume paversti duodančiais gerą pelną medžioklės rezervatais, į kuriuos atvažiuotų medžioti turtingi užsienio svečiai. Zemaitijoje turėtume pradėti eksplloatuoti savąją naftą. Mūsų išradingi komersantai ras dar daugelį kitų būdų, kaip pertvarkyti mūsų ekonomiką, kad visi turėtume darbą, gyvenimo lygiu priartėtumėme prie kitų kultūringų, išsivysčiusių šalių.

Ką galėtumėte pasakyti apie socialinį teisingumą?

Tai visų opiausia žaizda Respublikos organizme. Kėlis dešimtmecius valdžioje viešpatavę partokratai, biurokratai, vadinami ponais ir karaliukai, viską buvo pasigrobę į savo rankas, naudojosi visomis materialinėmis vertybėmis ir privilegijomis, bet, esant parduotuvėse kai ko nusipirkti, tai nebuvo taip jaučiamas. Dažnai jų parazititiška veikla išryškėdavo, skirstant butus, kada jie iš vieno buto keldavosi į naują, dar neuzterštą butą, kada jų giminės, valdininkai įsikurdavo patogiuose butuose, o darbininkų šeimos vargo metų metus bendrabučiuose arba nuomodami kambarėlius. Apie karaliukų orgijas vilose, suomiškoje pirtyje kabėti netenka — tą visi matėme. Šiandieną tie patys partokratai ir biurokratai tebėra valdžioje, jų rankose prekyba, visos komandinės aukštumos. Nuo jų priklauso, kaip šiandieną gyventojams skirstomos prekės. Ypač išryškėja šių karaliukų, dažnai apsimetinėjančių socialinio teisingumo apaštalais, moralė, kada kolektyvams yra paskiriamos lengvosios automašinos. Tuomet į rajono Tarybą ir savivaldybę būriais pradeda vaikščioti žmonės, plaukti jų skundai, kad valdininkai ar jų statyliniai pasigrobė mašinas.

Rajono Tarybai ir valdybai netektų priiminti žmonių, išklausti daugybės skundų dėl neteisingo mašinų skirstymo, jeigu ten, kur sprendžiama, kam skirti mašinos, nuvyktų Tarybos ar savivaldybės atstovas, o pasky-ra automobiliui įsigaliojytų tikrai ja patvirtinus rajono savivaldybės valdytojui. Atrodo, taip nutarti ir padaryti būtų nesunku, bet tuomet, „nematan“ kurio nors karaliuko savivaliavimo, nelikytų švarios ir rajono valdžios rankos. Rajono Tarybos deputatams reikty apie tai pagalvoti, norint likti tikrai švariomis rankomis. Kolektyvuose taip pat skirstomos ir kitos vertingesnės prekės. Kani tos prekės atitenka — rajono Tarybai ir savivaldybei galvų neskauda.

Koks Jūsų požiūris į LKP ir komunistus? LKP vieną kartą padarė Lietuvai naudingą žingsnį — kada atsiskyrė nuo TSKP. Siau metu komunistai, turėdami savo rankose valdžią, vykdė destruktyvią veiklą.

Kaip Niurnbergo procese buvo teisiama nacistų partija ir jos vadai, taip už padarytus baismus nusikaltimus tarptautiniame teisme turėtų būti teisiama TSKP ir jos vadai. Visi, priklausę šiai partijai asmenys, nepadarę tautai ir žmonijai nusikaltimų, kad nenešiotų Kaino ženklo kaktose, turėtų prašyti reabilituojami.

Sąžiningus, nenusikaltusius tautai komunistus kviečiu kartu dirbti atstatant mūsų nepriklausomą Lietuvą ir mes Jūsų nelaikysime antros rūšies žmonėmis, kaip Jūs neseniai mus laikėte ir elgėtės kaip su nepilnavėrdiais.

Paskutinis klausimas: kaip Jūs vertintate savo varžovų, kandidatą į deputatus?

Zinau tik tiek, kad jis yra komunistas, skaičiavimu stoties skyrlaus viršininkas. Antipatijos jam nejaučiu.

Mieli rinkėjai,

Gyvenantys antroje rinkiminėje apygardoje Smėlio gatvės nelyginio Nr. 3-23.

Visiškai suprantu žmonių pesimizmą sunkiu mūsų tautai momentu. Kai nėra nei normalios valdžios, nei įstatymų ir žmogus, užiman-tis vienas ar kitas pareigas, dirba tik savo sąžinės balso vedamas. Tačiau būna, kai sąžinė miega arba nužudyta įvairių ydų: pernelyg didelių ambicijų, begalinio noro valdyti, turto troškimo ar bet kokia kaina sublizgėti savo išore.

Paprasti žmonės šiandieną susiduria su neteisyste, vilkinimu, apgaulėmis. Šias ydas pagimdęs komunizmas merdėja kaip ir 50 metų vaivavusi visuomenę šių idėjų grynumo saugotoja komunistų partija. Ši partija buvo įstatymas, teismas, darbdavys, gėrybių dallitojas, paklusnumo, nuolankumo mokytojas. Sakau buvo, bet juk ir tebėra. Argi kas pasikeitė? Gal tik kėdės ir kalba... Komunistų partijos ir jos politikos liaupsinimą pakeitė prakeiksmai parlamentui, senų gerų laikų ilgesys ir svajonės, kaip daugiau pasigrobti iš valstybės ir be vargo tapti turtingu. Tam labai tinka vandens drumstimas, panikos kelimas, kad būsimė nuogi bėsi ir reikės bernauti... Lyg tai mes jau 50 metų nebernavome, drebėdami dėl nepalankaus žodžio, pasakyo valdanciojo pono ar partijos adresu.

Pertvarkos skelbėjai negaivojo, kad prievartos iškankinti, prasigerę, prasi-vogę girgždančios komunistinės mašinos sraigėliai pakels savo galvas. Stebuklas įvyko, bet aparatas stlprus, išreniruotas, turintis gerą materialinę bazę, nežabotą valdžią vietoje ir puikią propagandos skleidimo patirtį. O svarbiausia — nedarbo bauba.

Gal laikas paklausti, kodėl administracijos atlyginimai padidėjo dvigubai. o kai kur ir tris kartus, o darbininkų sumažėjo ir kaip dar ilgai darbininkų pareigoose algas gaus administracijai priklausantys žmonės.

Todėl, mieli rinkėjai, sū-lau rinkti deputatus, tvirtai pasisakančius už laisvą, nepriklausomą, demokratinę mūsų Tėvynę Lietuvą.

Dar kartą kviečiu vardan mūsų visų ateities, suskauptime dideliu, sąžiningam darbu, padėkime per savo išrinktus deputatus teisingai spręsti visiems aktualias problemas.

O. AGLINSKIENE

Kandidatė į deputates N. Aksciūc patkėtinė, demokratų partijos rajono Tarybos narė

Broliai Jauniškiai iš Zarasų krašto, Imbrado, ieško savo tėvo. Gal buvusio kalėjimo (dabar psichoneurologinė ligoninė) kieme, gal kalnelyje už Dauniškio ežero, o gal ir pačiame ežere ilsisi jo palaikai. 1947 metais, po tardymo Utenos kalėjime, negrįžo į savo gimtuosius namus.
Vytauto Petronio nuotraukoje: paimamas žemės grumstelis į urną.

Interviu su Lietuvos Respublikos AT deputatu rašytoju Sauliumi Šalteniu

(Atkelta iš 3 psl.)
riausybė ir pati Prunskienė pažadėjo padaryti vyriausybės pakeitimus. Visose grūvancio socializmo šalyse vyksta labai panašūs procesai. Prezidentas V. Havelas skundėsi, kad visi gražūs nūtarimai atstumuša „tartum į gu-

mą“. Per vieną dieną mes negalime atsiplėšti nuo tos praeities, po tų „šurpių sovietinių pagirijų“...
Ką galėtumėte palinkėti „Aukštaičio“ skaitytojams?
Aš esu įsitikinęs ir jaučiu, kad mūsų reikalai yra pulkūs. Mus gąsdina sunkia

žiema, kitais baisumais, bet aš jaučiu tą pergales kvėpavimą. Mano nuomone, jau daugiau kaip pusė kelio yra įveikta ir lipam į kitą kalno pusę link Nepriklausomybės...
Ačiū už pokalbį.
Gerb. Saulių Šaltenį kalbino
Vytenis BREIVA

Pustrečio tūkstančio rublių... išleistuvėms

Tiek pinigų iš kilnojamosios apdailos darbų kolonos kasos, suklastojęs dokumentus, pasiėmė buvęs jos viršininkas V. Lapinskas, palikdamas darbovietę. Matyt šios pinigų sumos užteko ne tik išleistuvėms, bet ir sutiktuvėms mėsos kombinatė, kur V. Lapinsko laukė kaip „gero specialisto“. O kad V. Lapinskas „geras specialistas“, žino ne tik KADK darbuotojai. Pasodintas į KADK viršininko kėdę, nuste- bino statybų tempais... savo gyvenamojo namo. Nepraėjus nė metams, namukas Sto-

ties gatvėje ne tik išdygo, bet ir užaugo. O štai kolonos objekte Aukštakalnyje 15 butų gyvenamojo namo net kelios brigados per metus neįveikia pastatyti. Taip rūpinantis statybomis, bankas kolonai ir pusę milijono skolų priskaičiavo.
Nespėjo atvėsti pėdos, bėgant iš skolo skėstančios kolonos, kai valstybės kontrolieriai atvyko. Tik dalis buvusio viršininko „griekelių“ ant balto popieriaus surašyta. Paskutinį žodį turi tarti rajono prokuroras, P. USNYS

Aukštas idėjinis meninis lygis

Taip galima būtų įvardinti Utenos pletkininkų pastangas apie AT prezidiumo pirmininko V. Landsbergio brolio,

atvykusio iš užsienio. A. Landsbergio atsilankymą Utenoje.
Ko tik neprisiklausė Ute-

nos gyventojai apie šio vizito tikslus: ruošiasi pirkti Utenos trikotažo fabriką, taip pat ir Bikuškio dvarą vasaros rezidencijai. O kur dar kalbos apie parduotuvių blizginimą šio „didžiojo vizito proga“.

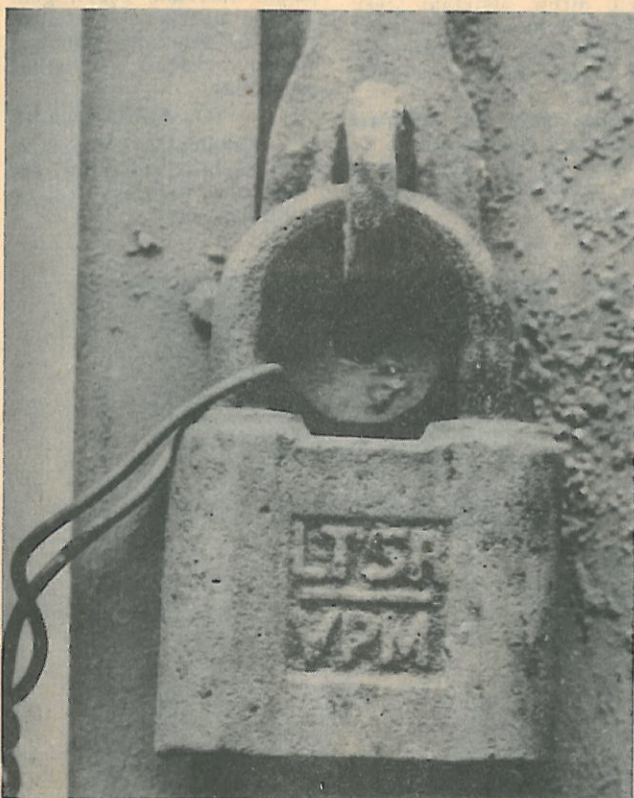
Siais gandais netruko pasinaudoti platformininkai savo laikraštyje „Tarybų Lietuva“ A. Mustelkio straipsnyje „Ko atkako Landsbergis antrasis?“. Galbūt ir gandai buvo šio laikraščio šalininkų organizuoti. Nustebino tik, kad Utenoje tiek daug paslaugų liežuvingų moterėlių, savo paskalų platinimu sėkmingai „liejančių vandenį ant platformininkų malūno“.

Paskutinės naujienos: svečias iš užsienio ruošiasi mėsos kombinatė atidaryti „gandonešių liežuvelių perdėbimo liniją“. Už aukščiausios rūšies vietinę žaliavą — atsiskaitymas tik konvertuojama valiuta. Skubėkite — labiausiai nusikalbėjusioms pirmenybė!

Raimonda REMEIKIENĖ

Sovietinio mąstymo užraktai dar stlprūs.

V. Vijeikio nuotrauka

Ar lengva pasistatyti namą?

Kiekvieno žmogaus svajonė gyvenime turėti gerą gyvenamąjį plotą: visuomeninį, kooperatinį butą, o geriausia — individualų namą. Žmogus turi tokią teisę — statytis sau namą. Matome, kaip išsiplėtė gyvenvietės tiek kaime, tiek mieste, iškilo gražūs dviaukščiai namai. Namų statyba iš žmogaus atima daug sveikatos, laiko, lėšų. Vieni namus stato septynis ir daugiau metų, o kai kas sugeba dviaukštį pasistatyti ir per 3—5 mėnesius. Kokie gi darbštuoliai gali užbaigti statybą per tokį trumpą laiką. Juk šiandien visur tik ir girdime, kad brangsta statybinės medžiagos, jų nėra, bet ar visiems? Taigi, kad ne visiems. Tiek mieste, tiek kaime (o ypač kaime!) privilegijuotiesiems pasistatyti namus labai lengva.

Mūsų rajone daug ūkių vadovų, kurie per labai trumpą laiką susirenčia tokius namus, apie kuriuos daug kas net ir pasvajoti nedrįsta. Ar privargsta jie statydami. Galiu drąsiai pasakyti, kad ne. Eilinis žemdirbys dėl menkiausio mažmožio turi lenktis vadovui, o pastariesiems visi keliai atviri. Jis gali sau važinėti kolūkio

transportu kur tik nori ir kada nori. Gal nivykti ir už Respublikos ribų. Atsivežti deficitinių medžiagų (elliniam žemdirbiui tai tik neįgyvendinamos svajonės).

Jų, vadovų, statybom pajungtos visos jėgos, kurių tik pageidauja. Ar jie statosi namus prie eilinių žemdirbių? Naivus klausimas. Jie paprasčiausiai pasirenka tokias vietas, kurios neprieinamos paprastam žmogui. Juk jų rankose visi jiems palankūs, taip vadinamosios valdybos nutarimai.

Neretas ūkio vadovas pyksta, kai jis pavadinamas „karaliuku“. Man atrodo, kad daugeliui iš jų pykti nėra ko, nes šiuo metu jų veikla neribojama, tik, žinoma, ne visuomeninio ūkio naudai. Ir jie skuba tuo pasinaudoti, kai nėra kam jų kontroliuoti.

Taigi, pasistatyti namą sunku eiliniui darbininkui ar žemdirbiui, o nepaprastai lengva privilegijuotiems asmenims. Juk vien dėl to verta aršiai ginti „kolchozinę sistemą“ Lietuvoje, tiesa?

Petras LABUTIS

Sovietiniai anekdotai

Maskvos gyventojas, užėjęs į maisto produktų parduotuvę, klausia:
— Dešros turite?
— Neturime, — burbteli parduovėja.
— O sviesto?
— Neturime!
— Tai duokite sūrio...
— Neturime!

Žmogus pratrūksta pykčiu:
— Plepys tas Gorbačiovas! Daug žada, o nieko neduoda!

Žmogelio alkūnę skaudžiai suspaudžia odine striuke apsimetęs vyras ir iškošia pro sukąstus dantįs:
— Anksčiau už tokius žodžius būtum gavęs kulką į

pakaušį...
Žmona grįžusį vyrą klausia:
— Na, kaip?
— Blogiau, negu galvojau. Jie jau nė kulką neturi...

— Kokios tautybės spūnikas?
— Zydy. Kas gi kitas galėjo tokiu greičiu išskristi iš SSSR?

— Koks skirtumas tarp homoseksų ir gensėkų?
— Pirmieji apsikabina ir bučiuojasi slapta, o antrieji — aerodrome prie visų.
— Lenkas nesiryžta įdėti į

valstybinį banką 3000 zlotų:

— O jeigu bankas subankrutuos? — klausia jis banko direktorių.
— Jūsų įnašą garantuoja Lenkija valstybiniu turėtu.
— O jeigu valstybė bankrutuos?
— Mūsų garantas — visas SSSR vadovaujamas socialistinis lageris!
— O jeigu Sovietų Sąjunga bankrutuos?
— Ir Jums gaila dėl tų 3000 zlotų!?

Zvilgsnis į ateitį:
— Ar bus Trečiasis pasaulinis karas?
— Ne, bet taip ginsime taiką, kad net akmens neliks ant akmens!

Ir vėl kaip senais gerais laikais: kam trečia paskyra, kam antra, o tau, Martynai, pėstute, pėstute...
B. KIMTYLA

Būkim Lietuvos piliečiai!

(Atkelta iš 1 psl.)
Salčininkus. Pirmieji šiuos pažymėjimus pasiėmė jaunuoliai, atsisakę tarnauti sovietinėje armijoje. Tačiau TSRS pilietybės atsisakymas turėtų būti visų mūsų garbės reikalas. Kokios tautybės mes bebūtume, visi esame šios vienintelės žemės — Lietuvos vaikai.

Tuo labiau, kad, pasiimant šį tikrai lietuvišką dokumentą, pasų stalo tarnyboje nėra jokių biurokratiščių apribojimų. Aptar nauja maloniai ir operatyviai. Tereikia at-

sinešti 2 fotografijas 2,5x3 cm dydžio ir sovietinį pasą. Beje, jis grąžinamas savininkui kartu su laikinuoju Lietuvos Respublikos pažymėjimu ir norintieji gali juo naudotis už Respublikos ribų. O visose įstaigose Lietuvoje šis pažymėjimas labai pageidautinas.

Taip ir norisi perfrazuoti kitados populiarią V. Majakovskio eilutę: didžiuojusis — aš Lietuvos Respublikos pilietė!

Emilija FEDARAVIČIENĖ

Miesto Tarybos deputatė